

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.11/196-342 / 2504

Ankara

3 / 6 / 1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Önceki yasama döneminde hazırlanıp Başkanlığınıza sunulan ve İhtüzüğün 77 nci maddesi uyarınca hükümsüz sayılan ilişik listede adları belirtilen kanun tasarılarının yenilenmesi Bakanlar Kurulu'nca uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki _____ :
Liste

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali Kom.	Gevre
Esas Kom.	Dışişleri
Tarih	17 HAZİRAN 1999
E. Md.	K.D.Eşk.
BAŞKAN	M. Bulut

1/532

Birleşmiş Milletler İklim Değişiklik Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulunduğuna
Dair Kanun Tasarısı

SS: 266

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG/ 101-1008

14249

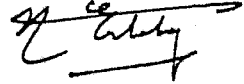
Ankara

25/10/1996

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 7/9/1996 tarihinde kararlaştırılan "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

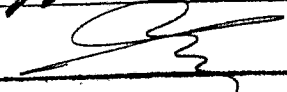
Gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Komisyon	- Çevre - Dışişleri
TARİH	1.11.1996 1/532
K. D.	16. K. D. Başk. 16.08
BAŞKAN	

G E R E K Ç E

-A-

1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda imzaya açılan iki sözleşmeden biri, dünyadaki gaz emisyonlarının yarattığı istenmeyen küresel ısınma (sera etkisi) dolayısıyla meydana gelen iklim değişikliğini durdurmayı amaçlayan "İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi" (İDÇS)'dir. İklim değişikliğinin ekolojik, ayrıca gıda üretimi, su kaynakları ve insan sağlığı üzerinde ciddi sosyo-ekonomik etkileri olacağı bilim adamlarınca saptanmıştır.

Sözleşmeye 4 Mart 1996 tarihi itibarıyla 156 ülke taraf olmuştur.

Sözleşme'nin "yükümlülükler" maddesi'nin 1. paragrafında ülkelerin ortak fakat farklı sorumlulukları, ulusal ve bölgesel kalkınma öncelikleri, amaçları ve özel koşulları göz önünde bulundurularak, tüm taraflara, antropojen (insan kaynaklı) sera gazı emisyonlarının azaltılması için ortak yükümlülükler verilmiştir.

Sözleşmenin iki Eki bulunmaktadır. Ek.1'de pazar ekonomisine geçiş sürecinde bulunan eski sosyalist ülkeler ("transitional economies") ile gelişmiş (OECD ve AB ülkeleri), Ek.2'de ise yalnızca gelişmiş ülkeler yer almaktadır. Türkiye diğer gelişmiş ülkeler gibi her iki listede de bulunmaktadır. Ek.1'de yer alan, ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkelere bazı ayrıcalıklar ve kolaylıklar sağlanmıştır.

Ek.2 ülkeleri ise, antropojen CO2 ve diğer sera gazı emisyonlarını 2000 yılına kadar 1990 yılı seviyesine çekme yükümlülüğünün yanı sıra, gelişme yolundaki ülkelerin Sözleşme'nin genel hükümlerinde öngörülen yükümlülükleri yerine getirmek için gereksinim duydukları mali kaynakların, teknoloji transferinin temini mecburiyeti altındadır.

Türkiye, İDÇS'nin eklerinde yer almanın getirdiği, yukarıda anılan yükümlülükler nedeniyle, Sözleşmeyi imzalayamamıştır. Türkiye bu durumda Andora, Bosna-Hersek, Brunei, Ekvator Ginesi, Vatikan, Irak, Kırgızistan, Palau, Katar, St. Vincent ve Granada, Somali, Tacikistan, Makedonya, Tonga ile birlikte Sözleşmeyi imzalamamış son birkaç ülke arasında yer almaktadır.

Öte yandan, Sözleşmeyi imzalamamış durumda bulunmamıza ilişkin olarak, aşağıdaki hususların gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

(i) Sözleşmenin dışında kalarak yapılacak girişimlerle, Sözleşmenin eklerinde değişiklik yapılamayacağının kesinlikle belirlenmiş olması;

(ii) a) Sözleşmeye taraf olmak suretiyle değiştirmek de güç olmakla birlikte, sıkıntılarımızı her fırsatta ve daha kuvvetle dile getirmenin de, ancak Sözleşmenin içinde yer almakla mümkün olabileceği;

b) Eklerde değişiklik yapılması yönünde teklif verilebilmesi için Sözleşmeye taraf olunmasının gerektiği; değişiklik önerileri için ise zaman kısıtlaması (1998 sonuna kadar) bulunduğu;

(iii) Dışında kalmanın zaman içinde bir fatürasının ortaya çıkmaya başlayacağı; üzerimizdeki uluslararası baskının artacağı;

a) Dünya Ticaret Örgütü (WTO), BM Çevre Programı (UNEP) gibi forumlarda çevre ile ticaret arasında giderek artan oranda bağlantı kurulmaktadır; ileride Sözleşmeye taraf olan ülkeler taraf olmayanlarla yaptıkları ticareti, bu ülkelerden mal ithal etmeyi kısıtlayabileceklerdir.

b) Örneğin Dünya Bankasından enerji projelerimizin finansmanı ve yeni teknolojilerin alınması konularında güçlüklerle karşılaşmamız ihtimal dahiline girebilecektir. Bu eğilime bir örnek olarak, Dünya Bankasınca oluşturulan GEF (Küresel Çevre İmkani) Fonlarından yararlanabilmek için bir ülkenin Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi veya İklim Değişikliği Sözleşmesine taraf olması ilkesinin aranacağını, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Ankara Daimi Temsilciliğinin Çevre Bakanlığımıza gönderdiği 30 Haziran 1995 tarihli yazı ile bildirilmesi gösterilebilir. Türkiye, 1992 yılında Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen BM Dünya Çevre ve Konferansı'nda kabul edilen Gündem 21'in ilk bölgesel uygulamalarından birini oluşturacak olan "Karadeniz'de Çevrenin Korunması ve Yönetimi Programı" için GEF'den finansman sağlayacaktır.

(iv) "Günümüzde çevre sorunlarına özenin, ahlaki bir "norm" haline gelmiş olup, önemli çevre sözleşmelerine katılmamanın bir çeşit insanlık ayıbı olarak gözükmeğe başlaması;

(v) Sözleşmeyi imzalamış değişik ülke grupları arasındaki dengelerin kristalize olmaya başlaması nedenleriyle;

Sözleşmenin dışında kalmaya uzun süre tahammül edemeyeceğimiz anlaşılmaktadır.

a) 2000 yılı sonrasına dair yükümlölükler bir Protokol oluşturmak veya Sözleşmeye değışiklik getirmek vasıtasıyla belirlenecek ve bu süreç 1997 yılında yapılacak 3. Taraflar Konferansı'nda sonuçlandırılacaktır.

Eğer Türkiye 1997 yılı başına kadar Sözleşmeye taraf olamazsa, bu kadar önemli bir çevre sözleşmesinin dışında kalmış olacağı gibi, Sözleşmeye taraf olmak durumunda kaldığında bunun koşulları daha güçleşmiş olabilecektir.

b) İklim Değişikliği Sözleşmesine Taraf Ülkeler 1. Konferansına (Berlin, 27 Mart - 7 Nisan 1995) katılan heyetimizce yapılan girişimler Sözleşmeye taraf olduktan sonra yapabileceklerimiz için iyi bir zemin oluşturmuştur.

Berlin'de tarafımızdan iki husus vurgulanmıştır.

Türkiye Ek I. ve II.'de yer aldığı sürece yükümlölüklerini yerine getirmesi mümkün olamayacaktır. (Buna rağmen felsefesi ile mutabık bulunduğu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda elinden geleni yapmaya devam edecektir);

Veya Türkiye Sözleşmeyi "unique" zorluklarının dikkate alınacağı beklenti ve anlayışıyla imzalayabilecektir.

SONUÇ: Yukarıdakiler muvacehesinde;

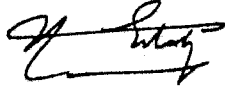
Türkiye'nin Sözleşmeye taraf olmak suretiyle çabalarını Eklerden çıkmak yönünde yoğunlaştırmasının (çıkma talebimiz kabul edilmese dahi), ileride "yükümlölüklerini niye yerine getiremediğini" izah edebilmesi açısından da gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİNE
KATILMAMIZIN UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

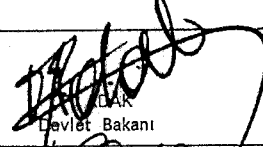
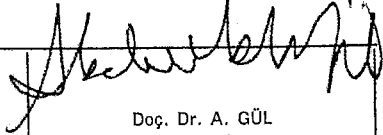
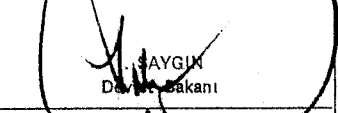
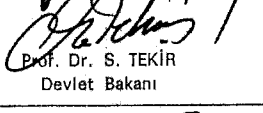
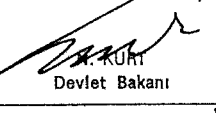
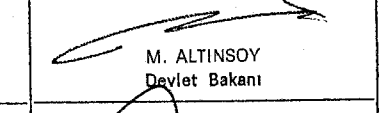
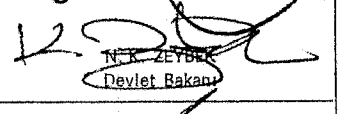
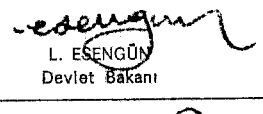
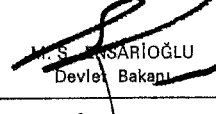
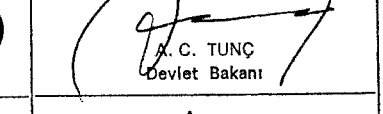
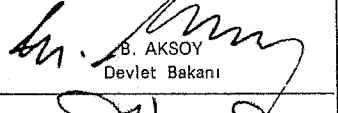
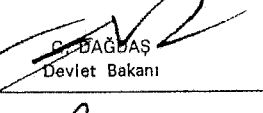
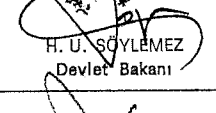
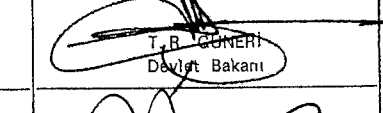
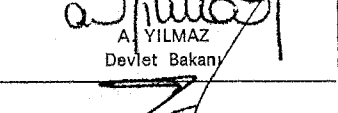
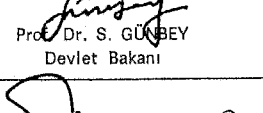
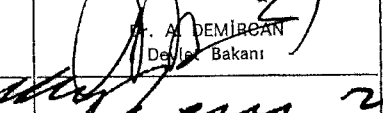
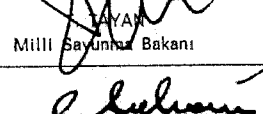
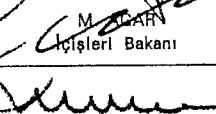
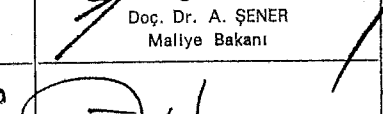
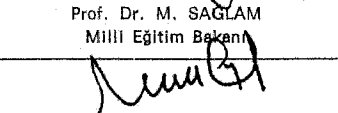
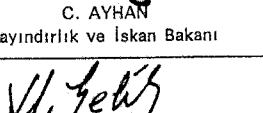
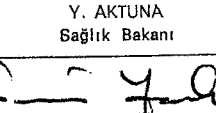
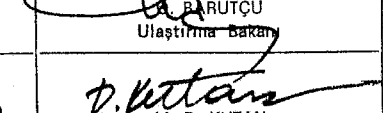
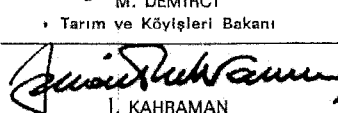
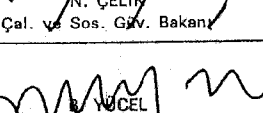
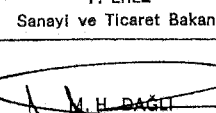
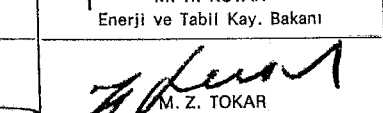
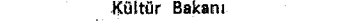
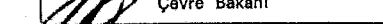
Madde 1- 1992 Rio Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda imzaya açılan ve 21 Mart 1994 tarihinde yürürlüğe giren "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi"ne katılmamız uygun bulunmuştur.

Madde 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Prof. Dr. NECMETTİN ERBAKAN
BAŞBAKAN

 Prof. Dr. D. ÇILLER İşleri Bak. ve Başb. Yrd.	 N. ERCAN Devlet Bakanı	 N. ERCAN Devlet Bakanı	 Doç. Dr. A. GÜL Devlet Bakanı
 İ. SAYGIN Devlet Bakanı	 Prof. Dr. S. TEKİR Devlet Bakanı	 A. KURİ Devlet Bakanı	 M. ALTINSOY Devlet Bakanı
 N. K. ZEYBEK Devlet Bakanı	 L. ESENGÜN Devlet Bakanı	 M. S. ANSARIOĞLU Devlet Bakanı	 A. C. TUNÇ Devlet Bakanı
 B. AKSOY Devlet Bakanı	 C. DAĞDAŞ Devlet Bakanı	 H. U. SÖYLEMEZ Devlet Bakanı	 T. B. GÜNERİ Devlet Bakanı
 A. YILMAZ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. S. GÜMBEY Devlet Bakanı	 B. ŞEKER Devlet Bakanı	 Dr. A. DEMİRCAN Devlet Bakanı
 Ş. KAZAN Adalet Bakanı	 A. AYHAN Millî Savunma Bakanı	 M. ÇARIN İçişleri Bakanı	 Doç. Dr. A. ŞENER Maliye Bakanı
 Prof. Dr. M. SAĞLAM Millî Eğitim Bakanı	 C. AYHAN Bayındırlık ve İskan Bakanı	 Y. AKTUNA Sağlık Bakanı	 A. BARUTÇU Ulaştırma Bakanı
 M. DEMİRCİ Tarım ve Köy İşleri Bakanı	 N. ÇELİK Çal. ve Sos. Gzv. Bakanı	 Y. EREZ Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M. R. KUTAN Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
 İ. KAHRAMAN Kültür Bakanı	 Y. YÜCEL Turizm Bakanı	 M. H. DAĞLI Orman Bakanı	 M. Z. TOKAR Çevre Bakanı

**BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ**

İşbu Sözleşmeye Taraflar,

Yeryüzü iklimindeki değişikliğin ve bunun zararlı etkilerinin insanlığın ortak kaygısı olduğunu kabul ederek.

İnsan faaliyetlerinin atmosferdeki sera gazları yoğunluklarını arttırmakta olduğu, bu artışların doğal sera etkisini yükselttiği ve bunun yeryüzü sathında ve atmosferde ek bir ortalama sıcaklık artışı ile sonuçlanacağı ve doğal ekolojik sistemlere ve insanlığa zarar verici etki yapabileceği endisesiyle.

Geçmişteki ve günümüzdeki küresel sera gazı salımında en büyük payın gelişmiş ülkelerden kaynaklandığını, gelişme yolundaki ülkelerde kişi başına salımın halen nisbeten düşük olduğunu, gelişme yolundaki ülkelerden kaynaklanan küresel salım payının sosyal ve kalkınma gereksinimlerini karşılamak üzere artacağını not ederek,

Sera gazları yutakları ve haznelerinin kara ve deniz ekosistemlerindeki rolünün ve öneminin tarkında olarak,

İklim değişikliğine ilişkin tahminlerde, özellikle zamanlama, büyüklük ve bölgesel model bakımından birçok belirsizlikler bulunduğunu not ederek,

İklim değişikliğinin küresel niteliğinin, tüm ülkelerin ortak fakat farklı sorumluluklarına ve imkanlarına ve sosyal ve ekonomik koşullarına uygun olarak mümkün olan en geniş ölçüde işbirliği yapmasını ve etkili ve uygun uluslararası çabaya katılmasını gerektirdiğini kabul ederek,

Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansının 16 Haziran 1992'de Stokholm'de kabul edilen Bildirisi'nin ilgili hükümlerini hatırlayarak,

Devletlerin, Birleşmiş Milletler Şartı ve uluslararası hukuk ilkeleri uyarınca, kendi çevre ve kalkınma politikalarına uygun olarak kaynaklarını kullanma hakkına sahip olduğunu ve kendi yetki alanı ya da kontrolü altındaki faaliyetlerin diğer Devletler ya da ulusal yetki alanı dışında kalan bölgelerdeki çevreye zarar vermemesini sağlama sorumluluğunu da hatırlayarak,

İklim değişikliği karşısındaki uluslararası işbirliğinde Devletlerin hükümlerlik hakkı ilkesini tekrar teyid ederek,

Devletlerin etkin çevresel mevzuatı yürürlüğe koymaları, çevre alanındaki standartlar, yönetim hedefleri ve önceliklerinin ait bulundukları çevre ve kalkınma çerçevesini yansıtmaları gerektiğini ve bazı ülkeler tarafından uygulanan standartların diğer, özellikle gelişme yolundaki ülkeler için uygun olmayan ve haksız ekonomik ve sosyal külfete malolacağını kabul ederek,

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı hakkındaki 22 Aralık 1989 tarih ve 44/228 sayılı ve bugünkü ve gelecek kuşaklar için küresel iklimin korunmasına dair 6 Aralık 1988 tarih, 43/53 sayılı; 22 Aralık 1989 tarih, 44/207 sayılı; 21 Aralık 1990 tarih, 45/212 sayılı ve 19 Aralık 1991 tarih, 46/169 sayılı Genel Kurul kararları hükümlerini hatırlayarak,

Adalarda ve kıyı alanlarında, özellikle alçak konumlu kıyı alanlarında deniz seviyesi yükselmesinin muhtemel zararlı etkilerine dair 22 Aralık 1989 tarih, 44/206 sayılı Genel Kurul kararı hükümlerini ve Çölleşmeyle Mücadele Eylem Planının uygulanmasına dair 19 Aralık 1989 tarih, 44/172 sayılı Genel Kurul kararı ilgili hükümlerini de hatırlayarak,

Ayrıca, 1985 tarihli Ozon Tabakasının Korunması için Viyana Sözleşmesi ve 29 Haziran 1990 tarihinde değiştirilip uyumlaştırılan 1987 tarihli Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü'nü hatırlayarak,

İkinci Dünya İklim Konferansının 7 Kasım 1990'da kabul edilen Bakanlar Bildirisini not ederek,

İklim değişikliği hakkında birçok devlet tarafından yapılan değerli inceleme çalışmalarının Dünya Meteoroloji Örgütünün, Birleşmiş Milletler Çevre Programının, Birleşmiş Milletler sisteminin diğer organ, örgüt ve kuruluşlarının olduğu kadar diğer uluslararası ve hükümetlerarası organların bilimsel araştırma sonuçlarının karşılıklı değiştirilmesine ve araştırma koordinasyonuna yaptıkları önemli katkıların bilincinde olarak,

İklim değişikliğini anlamak ve ele almak için gerekli adımların, eğer bunlar bilimsel, teknik ve ekonomik endişelere dayanıyor ve bu alanlardaki yeni bulguların ışığı altında tekrar değerlendiriliyorsa çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan son derece etkili olacağını kabul ederek,

İklim değişikliğini ele almak için gerçekleştirilecek çeşitli eylemlerin ekonomik olarak gerekli olabilecekleri gibi diğer çevresel sorunların çözümüne de yardımcı olabileceklerini kabul ederek,

Gelişmiş ülkelerin, sera etkisinin çoğalmasına yapmış bulundukları katkıyı da gözönünde bulundurarak ve tüm sera gazlarını dikkate alarak, küresel, ulusal ve anlaşma var ise, bölgesel düzeyde kapsamlı bir karşı stratejiye ilk adım olarak, açık öncelikleri temel almak suretiyle, esnek bir yaklaşımla acilen harekete geçmeleri gerektiğini de kabul ederek,

2. "İklim değışikliğı". karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değışikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan bir değışiklik demektir.
3. "İklim sistemi" atmosfer, hidrosfer, biyosfer, jeosfer'in tamamı ve bunların karşılıklı etkileşimleri demektir.
4. "Salımlar", sera gazlarının ve/veya bunlara kaynaklık yapan öncül maddelerin belirli bir bölge ve zaman diliminde atmosfere salınması demektir.
5. "Sera gazları" hem doğal, hem de insan kaynaklı olup atmosferdeki, kızıl ötesi radyasyonu emen ve tekrar yayan gaz oluşumları anlamına gelir.
6. "Bölgesel ekonomik entegrasyon kuruluşu", belirli bir bölgenin egemen Devletleri tarafından kurulan, bu Sözleşme veya Protokolleriyle düzenlenen konularda yetki sahibi ve kendi iç mevzuatına göre ilgili belgeleri imzalamaya, onaylamaya, kabul, uygun bulma veya katılmaya tam yetkili kuruluş demektir.
7. "Hazne", bir sera gazının veya bir sera gazının oluşumunda rolü bulunan bir öncü maddenin depolandığı iklim sisteminin bir unsuru veya unsurları anlamına gelir.
8. "Yutak", bir sera gazını, bir aerosolü veya bir sera gazının oluşumunda rolü bulunan bir öncü maddeyi atmosferden uzaklaştıran herhangi bir işlem, faaliyet veya mekanizma anlamına gelir.
9. "Kaynak" bir sera gazını, bir aerosolü veya bir sera gazının oluşumunda rolü bulunan bir öncü maddeyi atmosfere salan herhangi bir işlem veya faaliyet anlamına gelir.

MADDE 2

AMAÇ

İşbu Sözleşme'nin ve Taraflar Konferansının benimseyebileceğı herhangi bir ilgili yasal belgenin nihai amacı, Sözleşme'nin ilgili hükümlerine göre, atmosferdeki sera gazı birikimlerini, iklim sistemi üzerindeki tehlikeli insan kaynaklı etkiyi önleyecek bir düzeyde durdurmayı başarmaktır. Böyle bir düzeye ekosistemin iklim değışikliğine doğal bir şekilde uyum sağlamasına, gıda üretiminin zarar görmeyeceğı ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir şekilde devamına izin verecek bir zaman dahilinde ulaşılmalıdır.

MADDE 3

İLKELER

Taraflara, Sözleşmenin amacına ulaşmak ve hükümlerini yerine getirmek için yapacakları eylemlerinde, diğer hususlar meyanında, aşağıdakiler yol gösterecektir:

1. Taraflar, iklim sistemini, eşitlik temelinde ve ortak takat farklı sorumluluklarına ve güçlerine uygun olarak, insanoğlunun günümüz ve gelecek kuşakların yararı için korumalıdır. Dolayısıyla, Taraflardan gelişmiş ülkeler iklim değişikliği ve onun zararlı etkileri ile savaşımında öncülük etmelidir.

2. Sözleşmeye Taraf gelişme yolundaki ülkelerin, özellikle iklim değişikliğinin zararlı etkilerine karşı savunmasız olanların ve gelişme yolundaki ülkelere Sözleşme uyarınca gereğinden fazla veya anormal yük altında kalanların ihtiyaç ve özel koşulları tümüyle dikkate alınmalıdır.

3. Taraflar, iklim değişikliği nedenlerini önceden tahmin etmek, önlemek veya en aza indirmek ve zararlı etkilerini azaltmak için önleyici önlemler almalıdır. Ciddi veya önlenemez hasar tehlikesi olan durumlarda, tam bilimsel kesinliğin yokluğu, iklim değişikliğine ilişkin politikalar ve önlemlerin mümkün olduğu kadar etkin maliyetli ve en az harcamayla küresel yarar sağlayacak şekilde olmaları gerektiği de dikkate alınarak, bu önlemlerin ertelenmesine neden olarak kullanılmamalıdır. Bunu başarmak için bu tür politikalar ve önlemler değişik sosyo-ekonomik bağlamları dikkate almalı, kapsamlı olmalı, ilgili tüm sera gazı kaynaklarını, yutaklarını, haznelerini ve uygulamayı kapsamlı ve bütün ekonomik sektörleri ihtiva etmelidir. İklim değişikliğine cevap verme çabaları ilgili Taraflarca işbirliğiyle yerine getirilebilir.

4. Taraflar sürdürülebilir kalkınmayı destekleme hakkına sahiptir ve de desteklemelidirler.

İklim sistemini insanların neden olduğu değişikliğe karşı koruma politika ve önlemleri, Tarafların herbirinin özel koşullarına uygun olmalı ve iklim değişikliğine cevap verecek önlemleri almak için ekonomik gelişmenin gerekli olduğu dikkate alınarak, bu politika ve önlemler ulusal kalkınma programlarına entegre edilmelidir.

5. Taraflar, özellikle gelişme yolundaki Taraf ülkelerde sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınmaya yol açacak açık ve destekleyici bir uluslararası ekonomik sistemi teşvik etmek ve böylece iklim değişikliği sorunlarıyla daha iyi ilgilenebilmelerini sağlamak için işbirliği yapmalıdır. İklim değişikliğine karşı alınan önlemler, tek taraflı olanlar dahil, keyfi, haksız ayırımcı veya uluslararası ticarete gizli bir kısıtlama oluşturmak açılarından bir vasıta oluşturur nitelikte olmamalıdır.

MADDE 4

TAAHHÜTLER

1. Tüm taraflar, kendi ortak fakat farklı sorumluluklarını ve özgün ulusal ve bölgesel kalkınma önceliklerini, hedeflerini ve koşullarını dikkate alarak:

a) Taraflar Konferansınca uygun bulunacak mukayese edilebilir metodolojiler kullanarak, Montreal Protokolü ile denetlenmeyen tüm sera gazlarının insan kaynaklı salımları ve yutaklar tarafından uzaklaştırılanlara ilişkin ulusal envanteri, 12'inci madde uyarınca geliştirecek, dönemler itibariyle güncelleştirecek, yayınlayacak ve Taraflar Konferansına sunulmak üzere hazır bulunduracaklardır,

b) Montreal Protokolü ile denetlenmeyen tüm sera gazlarının insan kaynaklı salımları ve yutaklar tarafından uzaklaştırılanlarını ele alarak, iklim değişikliğini azaltacak önlemleri içeren ulusal ve uygun durumlarda bölgesel programları ve iklim değişikliğine uyumu kolaylaştıracak önlemleri oluşturacak, uygulayacak, yayınlayacak ve düzenli olarak güncelleştireceklerdir.

c) Enerji, ulaştırma, sanayi, tarım, ormancılık ve atık yönetimi sektörleri dahil, tüm ilgili sektörlerde, Montreal Protokolü ile denetlenmeyen insan kaynaklı sera gazı salımlarını kontrol eden, azaltan veya önleyen uygulama ve işlemlerin teşvik ve geliştirilmesinde, uygulanmasında ve teknoloji transferi dahil yayılmasında işbirliği yapacaklardır.

d) Sürdürülebilir yönetimi teşvik edecek ve biyolojik kütleye, ormanları ve okyanusları ve diğer kara, kıyı ve deniz ekosistemlerini de içerecek şekilde, Montreal Protokolü ile denetlenmeyen tüm sera gazı yutak ve haznelerinin korunması ve takviyesini işbirliği halinde teşvik edeceklerdir.

e) İklim değişikliği etkilerine uyum hazırlığında işbirliği yapacak, kıyı kuşağı yönetimi, su kaynakları ve tarım ve özellikle Afrika'daki gibi kuraklık, çölleşme ve sellerden etkilenen alanların korunması ve rehabilitasyonu için uygun ve entegre planlar hazırlayacak ve geliştireceklerdir.

f) İklim değişikliğini azaltmak ve değişikliğe uyum sağlamak amacıyla alınan önlemler ve uygulanan projelerin ekonomi, halk sağlığı ve çevre kalitesi üzerinde zararlı etkilerini en aza indirmek amacıyla, örneğin ulusal düzeyde hazırlanacak etki değerlendirmeleriyle, uygun metodlar uygulamak suretiyle, iklim değişikliği mülahazalarını kendi sosyal, ekonomik ve çevresel politikalar ve eylemleri çerçevesinde mümkün olan en geniş şekilde dikkate alacaklardır.

Montreal Protokolü ile denetlenmeyen diğer sera gazlarının insan kaynaklı salımlarının ayrı ayrı veya ortak olarak 1990 yılı seviyesine çekilmesi amacı ile, altparagraf (a)'da belirtilen dönemde Montreal Protokolü ile denetlenmeyen sera gazlarının beklenen insan kaynaklı salımı ve yutaklar tarafından uzaklaştırılması hakkında ayrıntılı bilgi vereceklerdir.

Bu bilgi, 7. Madde uyarınca Taraflar Konferansının ilk oturumunda ve daha sonra periyodik olarak gözden geçirilecektir.

c) Kaynaklardan çıkan sera gazı salımlarının ve yutaklar vasıtasıyla uzaklaştırılmalarının yukarıdaki (b) altparagrafı uyarınca yapılacak hesaplamalarının, yutakların fiili kapasitesi ve gazların iklim değişikliğine katkıları dahil, mümkün olan en iyi bilimsel bilgilere dayandırılması gerekecektir. Taraflar Konferansı ilk oturumunda bu hesaplamalar için metodolojiyi tezekkür edip kararlaştıracak ve daha sonra muntazaman gözden geçirecektir.

d) Taraflar Konferansı ilk oturumunda yukarıdaki (a) ve (b) altparagraflarının uygunluğunu gözden geçirecektir. Bu gözden geçirme, ilgili teknik, sosyal ve ekonomik enformasyonun yanı sıra iklim değişikliği hakkındaki mevcut en iyi bilimsel enformasyon ve değerlendirme ışığında yapılacaktır.

Bu gözden geçirmeye istinaden, Taraflar Konferansı yukarıdaki (a) ve (b) altparagraflarına değişikliği de içerebilecek uygun bir hareket tarzı benimseyebilecektir. Taraflar Konferansı ilk oturumunda yukarıdaki (a) altparagrafında belirtilen ortak uygulamaya ilişkin kıstaslar hakkında kararlar alacaktır. Altparagraflar (a) ve (b)'nin ikinci bir gözden geçirilişi en geç 31 Aralık 1998'den önce yapılacak, daha sonra ise, Sözleşme'nin amacı yerine getirilinceye kadar, Taraflar Konferansınca kararlaştırılacak aralıklarla muntazaman gözden geçirilecektir.

e) Bu Taraflardan herbiri:

(i) Diğer Taraflarla, Sözleşme'nin amacının yerine getirilmesi için geliştirilmiş ilgili ekonomik ve idari birimlerle gerektiği ve hile eşgüdümü sağlayacaklardır; ve

(ii) Montreal Protokolü ile denetlenmeyen insan kaynaklı sera gazlarının daha yüksek seviyelere ulaşmasına yolaçan faaliyetleri teşvik edici politikalar ve uygulamaları teşhis edip dönemsel olarak gözden geçireceklerdir.

f) Taraflar Konferansı, Ek.I ve II'deki listelere gerekebilecek değişiklikleri getirmek konusunda karar almak amacıyla, mevcut bilgiyi, ilgili Tarafın onayıyla, 31 Aralık 1998'den geç olmamak üzere gözden geçirecektir.

g) Ek.I'e dahil olmayan herhangi bir Taraf, onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinde veya daha sonra herhangi bir zaman, Depoziter'e yukarıdaki (a) veya (b) altparagrafı ile bağlı kalmak istediğini bildirebilir. Depoziter diğer imzacıları ve Tarafları bu bildirimden haberdar edecektir.

3. Gelişmiş Ülke Tarafları ve Ek.II'deki diğer gelişmiş Taraflar, gelişme yolundaki Ülke Taraflarının Madde 12. paragraf 1 tahtında üstlendikleri yükümlülükleri yerine getirirken ortaya çıkan, üzerinde mutabık kalınmış tüm masrafların karşılanması için yeni ve ek mali kaynakları sağlayacaktır. Gelişmiş ülke Tarafları aynı zamanda, gelişme yolundaki Ülke Taraflarının bu maddenin 1. paragrafı kapsamındaki önlemlerin uygulanmasının gerektirdiği, gelişme yolundaki bir Taraf, 11. maddede atıfta bulunulan uluslararası kuruluş veya kuruluşlar arasında bu maddeye uygun olarak üzerinde anlaşmaya varılan, mali kaynakları, teknoloji transferi de dahil, karşılayacaklardır. Bu taahhütlerin uygulanması, fon akışındaki yeterlilik ve öngörülebilirlik ihtiyacını ve gelişmiş ülkeler arasında uygun kültür paylaşımının önemini dikkate alacaktır.

4. Gelişmiş Ülke Tarafları ve Ek.II'de yer alan diğer gelişmiş Taraflar, iklim değişikliğinin zararlı etkilerine en fazla açık gelişme yolundaki ülkelerin bu zararlı etkilere uyum sağlama için yapacakları masrafların karşılanmasına yardım edeceklerdir.

5. Gelişmiş Ülke Tarafları ve Ek.II'de yer alan diğer gelişmiş Taraflar, diğer, özellikle gelişme yolundaki ülkeler Taraflarına Sözleşme hükümlerini uygulayabilmelerini teminen, çevreye uyumlu teknolojiler ve bilgi transferi veya bunlara erişilmesini sağlamak için uygun görülecek teşvik, kolaylık ve finansman tedbirlerini sağlayacaklardır. Bu süreçte, gelişmiş ülke Tarafları, gelişme yolundaki Ülke Taraflarının yerel kapasitelerinin ve teknolojilerinin geliştirilmesini ve güçlendirilmesini destekleyeceklerdir. Bunu yapabilecek durumdaki diğer Taraflar ve örgütler de bu tür teknolojilerin transferinin kolaylaştırılmasında yardımcı olabileceklerdir.

6. Taraflar Konferansınca, pazar ekonomisine geçiş sürecinde bulunan Ek.I'de yer alan Taraflara, Montreal Protokolü ile denetlenmeyen sera gazlarının insan kaynaklı salımlarının tarihi seviyelerinin, bir referans olarak seçilmesinin nazarı dikkate alınması dahil, bu Tarafların iklim değişikliği konusuna eğilebilme yeteneklerini kuvvetlendirmek amacıyla, yukarıdaki 2. paragraftaki taahhütlerinin uygulanmasında belli bir dereceye kadar esneklik tanınacaktır.

7. Gelişme yolundaki Ülke Taraflarının Sözleşme'den doğan taahhütlerini yerine getirmelerindeki başarı derecesi, gelişmiş ülke Taraflarının Sözleşme kapsamındaki mali kaynaklar ve teknoloji transferine dair taahhütlerini yerine getirmedeki etkinliğe bağımlı olacak, ekonomik ve sosyal kalkınma ve fakirliğin ortadan kaldırılmasının gelişme yolundaki Ülke Tarafları açısından birinci ve en önemli öncelik olduğu hususu tümüyle dikkate alınacaktır.

8. Taraflar, bu Madde'deki taahhütlerin uygulanmasında, gelişme yolundaki Ülke Taraflarının iklim değişikliğinin zararlı etkilerinden ve/veya karşı önlemlerin alınmasından kaynaklanan özgün gereksinimlerini ve endişelerini karşılamak için mali kaynak, sigorta ve teknoloji transferi sağlamaya ilişkili girişimleri de içerecek şekilde, Sözleşme kapsamında hangi eylemlerin gerekli olduğunu, başta aşağıdakilere ilişkin olmak üzere tümüyle gözönünde bulunduracaklardır:

- a) Küçük ada ülkeleri;
- b) Alçak konumlu kıyı alanları bulunan ülkeler;
- c) Kurak ve yarı-kurak alanları, ormanlaştırılmış alanları ve orman çürümesine karşı hassas alanları bulunan ülkeler;
- d) Doğal afetlere mütemayil alanları bulunan ülkeler;
- e) Kuraklığa ve çölleşmeye karşı hassas alanları bulunan ülkeler;
- f) Yüksek kentsel atmosfer kirliliğine sahip alanları bulunan ülkeler;
- g) Dağlık ekosistemleri dahil, hassas ekosistemlere sahip alanları bulunan ülkeler;
- h) Ekonomileri, büyük ölçüde fosil yakıtların üretiminden, işlenmesinden, ihracatından ve/veya tüketiminden ve fosil yakıtlarla ilişkili enerji-yoğun ürünlerden gelen gelire bağımlı ülkeler; ve
- i) Denize çıkışı olmayan ve transit ülkeler;

Bunların dışında, Taraflar Konferansı, gerektiği ölçüde bu paragrafla ilgili eylemler yapabilir.

9. Taraflar, teknoloji finansmanı ve transferiyle ilgili eylemlerinde, en az gelişmiş ülkelerin özgün ihtiyaç ve durumlarını tümüyle dikkate alacaktır.

10. Taraflar, 10. Madde uyarınca, Sözleşmenin taahhütlerini yerine getirirken Tarafların, özellikle ekonomileri iklim değişikliğine karşı önlemlerin uygulanmasının olumsuz etkilerine hassas gelişme yolundaki ülke Taraflarının durumlarını dikkate alacaktır. Bu özellikle, ekonomileri büyük ölçüde fosil yakıtların üretimine, işlenmesine, ihracatına ve/veya fosil yakıtlarla ilişkili enerji yoğun ürünlerin tüketimine bağımlı bulunan; ve/veya fosil yakıt kullanıp, diğer alternatiflere dönüşümde ciddi güçlükleri bulunan Taraflar için geçerlidir.

MADDE 5

ARAŞTIRMA VE SİSTEMATİK GÖZLEM

Taraflar, 4. Madde'nin 1 (g) paragrafı kapsamındaki taahhütlerini yerine getirirken:

- a) Bu alandaki gereksiz çifte çabaları en aza indirme ihtiyacını da dikkate alarak, araştırma, veri toplama ve

sistematiik gozlem faaliyetlerinin tanimlanmasini, yonetilmesini ve değerlendirilmesini amaçlayan, uluslararası ve hükümetlerarası programları, şebekeleri, yerine gore, destekleyecekler ve daha fazla geliştirmekler:

b) zellikle gelişme yolundaki ülkelerdeki sistematiik gözlemleri ve ulusal düzeydeki bilimsel ve teknik araştırma kapasiteleri ve kabiliyetleri gulendirmek amacına matuf uluslararası ve hükümetlerarası çabaları desteklemek ve ulusal yetki alanı dışından elde edilen veri ve analizlere erişilmesini ve karşılıklı değişimini teşvik edecekler; ve

c) Gelişme yolundaki ülkelerin özel endişelerini ve ihtiyaçlarını dikkate alacak ve i kapasiteleri ve kabiliyetlerini yukarıdaki (a) ve (b) altparagraflarında atıfta bulunulan çabalara katılmaları amacıyla geliştirmelerinde işbirliği yapacaklardır.

MADDE 6

ÖĞRETİM, EĞİTİM ve KAMU BİLİNÇLENDİRİLMESİ

Taraflar, 4. Madde'nin, 1 (i) paragrafı kapsamındaki taahhütlerini yerine getirirken:

a) Ulusal yasalarına, yönetmeliklerine ve kapasitelerine göre, ulusal, yerine göre altbölge ve bölge düzeylerinde, aşağıdaki hususları destekleyecek ve kolaylaştıracaklardır;

(i) iklim değişikliği ve etkileri konusunda kamu eğitimi ve bilinçlendirilmesi programları geliştirilmesi ve uygulanması;

(ii) iklim değişikliği ve etkileri konusundaki bilgiye kamunun erişmesi;

(iii) iklim değişikliği ve etkilerine karşı konulmasına ve uygun karşı strateji geliştirilmesine kamunun katılımı; ve

(iv) bilimsel, teknik ve idari personelin eğitimi.

b) Aşağıdaki hususlarda, yerine göre mevcut organları kullanarak, uluslararası düzeyde işbirliği yapacak ve teşvik edeceklerdir;

(i) iklim değişikliği ve etkileri hakkında eğitsel ve kamu bilinçlendirilmesi malzemelerinin geliştirilmesi ve değişimi; ve

(ii) ulusal kurumların gulendirilmesini ve bu alandaki uzmanların, özellikle gelişme yolundaki ülkelerdeki uzmanların eğitimi için personel değişimi veya görevlendirilmesini de içerecek şekilde, ğretim ve eğitim programları geliştirilmesi ve uygulanması.

MADDE 7

TARAFLAR KONFERANSI

1. Aşağıdaki ilkeler uyarınca bir Taraflar Konferansı oluşturulmuştur.

2. Taraflar Konferansı, bu Sözleşmenin en yüksek organı olarak, Sözleşmenin ve Taraflar Konferansının kabul edeceği tüm hukuki belgelerin uygulanmasını düzenli olarak gözden geçirecek ve Sözleşmenin etkili biçimde uygulanmasını teşvik için, yetkisi dahilindeki gerekli kararları alacaktır. Bu bağlamda Taraflar Konferansı:

a) Tarafların yükümlülüklerini ve Sözleşme kapsamındaki kurumsal düzenlemeleri, Sözleşmenin amacı ışığında, uygulanmasından kazanılan deneyim ve bilimsel ve teknolojik bilgi gelişiminin ışığında dönemsel olarak inceleyecek;

b) İklim değişikliği ve etkilerine karşı Taraflarca kabul edilen önlemlerle ilgili bilgi değişimini, Tarafların değişik koşulları, sorumlulukları ve kabiliyetleri ve Sözleşme altındaki taahhütlerini dikkate alarak teşvik edecek ve kolaylaştıracak;

c) İki veya daha çok Tarafın talebi üzerine, iklim değişikliği ve etkilerine karşı Taraflarca alınan önlemlerin eşgüdümünü, Tarafların değişik koşulları, sorumlulukları ve kabiliyetleri ve Sözleşme altındaki taahhütlerini dikkate alarak kolaylaştıracak;

d) Sözleşmenin amaç ve hükümlerine uygun olarak, sera gazlarının kaynaklar tarafından salımı ve yutaklar tarafından emilmesine ilişkin dökümün yapılması ve diğerleri meyanında salımı sınırlamak ve bu gazların emilmesini güçlendirmek amacıyla alınan tedbirlerin etkilerinin hesaplanması için, Taraflar Konferansı'nın kararlaştıracığı uygun metodların dönemsel olarak geliştirilmesini ve hazırlanmasını teşvik edecek ve yönetecek;

e) Sözleşmenin hükümleri çerçevesinde kendisine ulaşan bütün bilgilere dayanarak, Sözleşmenin taraflarca uygulanmasını ve uygulanması halinde alınan tedbirlerin toplam etkilerini, özellikle çevresel, ekonomik ve sosyal etkilerini, bunların toplam sonuçlarını ve Sözleşmenin hedefleri doğrultusunda kaydedilen gelişmeleri değerlendirecek;

f) Sözleşmenin uygulanması ile ilgili dönemsel raporları inceleyecek, kabul edecek ve ilan edilmesini sağlayacak;

g) Sözleşmenin uygulanması için gereken bütün sorunlara oneriler getirecek;

h) 4. Madde'nin 3., 4. ve 5. fıkralarına ve 11. Madde'ye uygun olarak gerekli mali kaynakları harekete geçirmeye çalışacak;

i) Sözleşmenin uygulanması için gerekliliğine karar verilen alt organları kuracak;

j) Alt organlarının raporlarını inceleyecek ve onları yönlendirecek;

k) Kendisi ve yardımcı organlardan herhangi biri için oybirliği ile tüzük ve mali yönetmelik kuralları saptayacak ve onaylayacak;

l) Gerektiğinde ilgili uluslararası örgütlerin, hükümetlerarası ve hükümet dışı kuruluşların yardımlarını, desteklerini ve sağladıkları bilgileri isteyecek ve kullanacak;

m) Sözleşmenin hedefine ulaşabilmek için, gerekli diğer görevlerin yanı sıra Sözleşmenin kendisine verdiği diğer görevleri de ifa edecektir.

3. Taraflar Konferansı Birinci Oturumu'nda, kendi ve Sözleşme tarafından oluşturulan ve alt organların Sözleşmenin onordduğu karar alma mekanizması ile kapsanmayan sorunlara ilişkin karar alma usullerini de kapsayan iç tüzüğünü kabul eder. Bu usuller farklı kararların kabul edilmesi için ne tür çoğunluk gerektiğini belirtebilir.

4. Taraflar Konferansı'nın Birinci Oturumu, 21. maddede onaylanmış olan geçici Sekretarya tarafından toplantıya çağrılacak ve toplantı Sözleşmenin yürürlüğe girişinden sonra en geç bir sene içinde yapılacaktır. Daha sonra, Taraflar Konferansı kararda değişiklik yapmaz ise, senede bir kere olağan oturum yapacaktır.

5. Taraflar Konferansı, Konferansın gerekli gördüğü hallerde, veya Taraflardan birinin yazılı isteği üzerine Sekretarya'nın sozkonusu isteği Taraflara göndermesinden sonraki altı ay içerisinde, Tarafların en az üçte biri tarafından onaylanması şartı ile, olağanüstü oturumlar yapar.

6. Birleşmiş Milletler Teşkilatı, Birleşmiş Milletler'in uzman kuruluşları ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ile Sözleşmeye taraf olan ve taraf olmayıp gözlemci statüsünde bulunan devletler, Taraflar Konferansı oturumlarında gözlemci sıfatıyla temsil edilebilirler. Taraflar Konferansı oturumuna gözlemci sıfatıyla temsil edilmeyi arzu ettiklerini Sekretarya'ya haber vermiş olan, Sözleşmenin kapsadığı konularda yetkili Ulusal, Uluslararası, Hükümet veya Hükümetdışı tüm kurum ve kuruluşlar, var olan Tarafların en az üçte birinin reddi bulunmaması kaydı ile bu sıfatla kabul edilebilirler. Gözlemcilerin kabulü ve katılımı Taraflar Konferansı'nın kabul ettiği iç tüzüğe tabi olacaktır.

MADDE 8

SEKRETARYA

1. Bir Sekretarya kurulmuştur.
2. Sekretarya'nın işlevleri şunlar olacaktır:
 - a) Taraflar Konferansı ve Konferansın Sözleşme gereğince oluşturulan alt organları için oturumlar düzenlemek ve bunlara gerekli hizmetleri vermek;
 - b) Kendisine sunulan raporları toplamak ve dağıtmak;
 - c) Taraflar ve bunlar içinde özellikle gelişme yolundaki ülke taraflarına talepleri üzerine Sözleşme hükümleri uyarınca gereken bilgilerin toplanmasında ve dağıtılmasında yardım etmek;
 - d) Faaliyetleri hakkında raporlar düzenleyip Taraflar Konferansı'na sunmak;
 - e) Diğer ilgili uluslararası organların Sekretaryaları ile gereken işbirliğini sağlamak;
 - f) Görevini etkin bir biçimde yerine getirmek için Taraflar Konferansının gözetimi altında, gerekli olabilecek idari ve akdi tasarruflarda bulunmak; ve
 - g) Sözleşme veya protokollerin herhangi birinde belirtilen diğer Sekretarya işlevlerini ve Taraflar Konferansının belirleyeceği diğer işlevleri yerine getirmek.
3. Taraflar Konferansı, birinci oturumunda, bir daimi Sekretarya atayacak ve işlevi için gereken düzenlemeleri yapacaktır.

MADDE 9

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ALT DANIŞMA ORGANI

1. Taraflar Konferansına ve gerektiğinde diğer alt organlara Sözleşme ile ilgili bilimsel ve teknolojik meseleler hakkında zamanında bilgi ve görüş vermekle görevli bir bilimsel ve teknolojik alt danışma organı kurulmuştur. Bütün Tarafların katılımına açık olacak bu organın faaliyeti birçok bilim dalını kapsayacaktır. Bu organ, hükümetlerin ilgili uzmanlık alanlarında yetkili temsilcilerden oluşacaktır. Organ, Taraflar Konferansı'na çalışmalarının tüm yönleri hakkında düzenli olarak rapor sunacaktır.

2. Taraflar Konferansı'nın velayeti altında hareket eden ve yetkili uluslararası organların çalışmalarına dayanan bu organın görevleri şunlardır:

a) İklim değişikliği ve bunun etkilerine ilişkin bilimsel bilgilerin durum değerlendirmesini yapmak:

b) Sözleşmenin uygulanması çerçevesinde alınan tedbirlerin bilimsel etkileri açısından değerlendirmeler yapmak:

c) Yenilikçi ve verimli teknolojiler ile "know-how" belirleyecek, bunların gelişmelerini teşvik edici yolları gösterecek ve transferlerini sağlamak:

d) İklim değişikliği konusunda, bilimsel programlar, araştırma-geliştirme için uluslararası işbirliğinin yanı sıra, gelişme yolundaki ülkelerin iç kapasitelerini arttırmaları için yardım imkanları hakkında tavsiyelerde bulunmak:

e) Taraflar Konferansı ve alt organların bu organa yönelttiği bilimsel, teknolojik ve metodolojik soruları cevaplandırmak.

3. Bu organın işlevleri ve görev talimatı Taraflar Konferansınca daha ayrıntılı hale getirilebilir.

MADDE 10

UYGULAMA ALT ORGANI

1. Sözleşmenin etkinlikle uygulanmasının gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesini sağlamak için, Taraflar Konferansına yardımcı olacak bir uygulama alt organı kurulmuştur. Bu organ, tüm tarafların katılımına açık olup, iklim değişikliği ile ilgili meselelerde uzman olan devlet temsilcilerinden oluşacaktır. Organ, Taraflar Konferansına çalışmalarının tüm veçheleri konusunda düzenli olarak rapor sunacaktır.

2. Taraflar Konferansının velayeti altında hareket eden bu organın görevleri şunlardır:

a) İklim değişikliği ile ilgili en son bilimsel değerlendirmelerin ışığında, Taraflarca alınan tedbirlerin topyekun etkilerini değerlendirmek üzere, 12. Madde'nin 1. paragrafı uyarınca iletilen bilgileri dikkate almak;

b) Taraflar Konferansının 4. Madde'nin 2(d) paragrafında ongorülen değerlendirmeleri yapmasına yardım için, 12. Madde 2. paragraf uyarınca iletilen bilgileri incelemek;

c) İhtiyaçlar itibari ile kararlarının hazırlanması ve uygulanmasında Taraflar Konferansına yardım etmek.

MADDE 11

MALİ MEKANİZMA

1. Teknoloji transferi için de olmak üzere, mali kaynakları bağış veya kolaylıklar yoluyla temin eden mekanizma tanımlanmıştır. Bu mekanizma Sözleşmeye ilişkin politikalarını, program önceliklerini ve yeterlilik kriterlerini saptayacak olan Taraflar Konferansı'na bağlı ve sorumlu olacaktır. İşlevi, bir veya birden fazla mevcut uluslararası birimlere verilecektir.

2. Mali mekanizma, şeffaf bir yönetim sistemi çerçevesinde, tüm tarafların eşit ve dengeli temsilini esas almıştır.

3. Taraflar Konferansı ve mali mekanizmanın uygulanmasını yapacak birim veya birimler, yukarıdaki paragraflara yürürlük kazandırmak üzere aşağıdakileri içerecek düzenlemeler üzerinde mutabık olacaklardır.

a) İklim değişikliğine karşı koymak için finanse edilen projelerin Taraflar Konferansı tarafından belirlenmiş olan politikalara, program önceliklerine ve yeterlilik kriterlerine uygunluğunu sağlayacak usuller;

b) Politikaların, program önceliklerinin ve yeterlilik kriterlerinin ışığında, belirli fon tahsisi kararlarının tekrar ele alınabilme usulleri;

c) Birim ve birimler tarafından Taraflar Konferansına 1. fıkrada mezkur sorumluluk prensibine uygun olarak, mali işlemler hakkında düzenli raporlar sunulması mecburiyeti;

d) İşbu Sözleşmenin uygulanması için gerekli ve mevcut mali tutarın önceden anlaşılabilir ve tanımlanabilir bir şekilde belirlenmesi ve bu miktarın dönemsel olarak gözden geçirilme koşulları.

4. Taraflar Konferansı, birinci oturumunda, 21. Madde'nin 3. paragrafında öngörülen geçici düzenlemeleri inceleyerek ve gözönünde bulundurarak, yukarıdaki hükümlere etkinlik kazandırmak için gerekli düzenlemeleri yapacak ve bunların sürdürülüp sürdürülmeyeceklerini kararlaştıracaktır. Bundan sonra, dört yıl dahilinde, Taraflar Konferansı, mekanizmanın durumunu gözden geçirecek ve uygun önlemleri alacaktır.

5. Sözleşmenin uygulanması için, gelişmiş Taraf ülkeler ikili, bölgesel veya çok taraflı yollardan mali Kaynak sağlayabilecekler ve gelişme yolundaki Taraf ülkeler bu kaynaklardan yararlanabileceklerdir.

MADDE 12

UYGULAMAYLA İLGİLİ BİLGİ İLETİŞİMİ

1. Tarafların herbiri, 4. Madde'nin 1. paragrafı uyarınca Sekretarya kanalı ile Taraflar Konferansına aşağıdaki hususlarda bilgi iletir:

a) İmkanları elverdiği ölçüde, Taraflar Konferansının üzerinde anlaşacağı ve kullanımını teşvik edeceği karşılaştırılabilir metodları kullanarak, Montreal Protokolü'nce kontrolü öngörülmemeyen bütün sera gazlarının kaynaklar tarafından insan kaynaklı salımı ve yutaklar tarafından emilmesinin ulusal envanteri;

b) Sözleşmenin uygulanması için Tarafın aldığı veya almayı öngördüğü önlemlerin genel bir tanımı;

c) Taraf'ın, Sözleşmenin hedefine ulaşılabilmesi için uygun olduğu takdirde, Dünya'daki emisyon eğilimlerini saptamak için gerekli veriler dahil, bildirisinde yer almasını uygun bulduğu bilgileri.

2. Her Gelişmiş Taraf Ülke ve Ek. I'e dahil Tarafların herbiri aşağıdaki bilgileri bildirisine dahil edecektir:

a) 4. Madde 2. (a) ve 2. (b) paragrafları altındaki taahhütlerini uygulamak için benimsediği politikaların ve önlemlerin ayrıntılı tanımını;

b) Hemen yukarıdaki (a) altparagrafında zikredilen politikaların ve önlemlerin, 4. madde 2. (a) paragrafında belirtilen süre zarfında sera gazlarının kaynaklar tarafından insan kaynaklı salımı ve yutaklar tarafından emilmesi üzerindeki etkilerinin özgün bir tahminini.

3. Ayrıca, herbir gelişmiş Taraf Ülke ve ek. II'de yer alan diğer herbir gelişmiş Taraf, 4. Madde'nin 3., 4. ve 5. paragrafları uyarınca aldığı önlemlerin ayrıntılarını verir.

4. Gelişme Yolundaki Taraf Ülkelerin gönüllü olarak, projelerin icrası için gereken teknolojileri, malzemeleri, donanımı, teknikleri veya uygulamaları belirterek, mümkün olduğu takdirde, projelerin sera gazlarının salımı ve emilmesi sonucu oluşacak bütün ek giderlerinin gelişmelerin ve beklenebilecek avantajların bir tahminini yaparak, finanse edilecek projeler önermeleri mümkündür.

5. Her Gelişmiş Taraf Ülke ve ek I.'de yer alan herbir Taraf, Sözleşmenin kendileri için yürürlüğe girmesinden sonra altı ay içinde, bir ilk bildirim sunacaktır. Listelerde yer almayan herbir Taraf Sözleşmenin kendisi için yürürlüğe

./...

girmesinden veya 4. Madde'nin 3. paragrafı uyarınca mali kaynakların eline geçmesinden itibaren üç sene içinde ilk bildirimini sunacaktır. En az gelişmiş Taraf ülkeler, ilk bildirimlerini sunacakları tarih hakkında serbesttirler. Daha sonra, tüm Taraflarca hangi sıklıkta bildirim yapılacağı bu paragrafın öngördüğü değişik bildirim tarihlerini dikkate alarak Taraflar Konferansınca belirlenecektir.

6. Taraflarca bu madde uyarınca yapılan bilgi iletişimi Sekretarya tarafından Taraflar Konferansına ve ilgili alt organlara en kısa sürede iletilir. Gerekirse, Taraflar Konferansı bilgi iletişimi usullerini tekrar gözden geçirebilir.

7. Gelişme yolundaki Ülke Taraflarının isteği üzerine, İlk Oturumu'ndan itibaren Taraflar Konferansı, 4. Madde uyarınca alınan karşı önlemler ve önerilen projelerin uygulanması için gereken mali ve teknik ihtiyacın belirlenmesi, ve bu madde uyarınca bilgilerin iletişimi ve bir araya getirilmesi için gerekecek mali ve teknik desteği sağlamak için tedbirler alacaktır. Bu destek uygun oldukça, Taraflar, yetkili uluslararası kuruluşlar veya Sekretarya tarafından bu kuruluşlardan hangisi uygun görülür ise, sağlanabilir.

8. Herhangi bir Taraf Grubu, Taraflar Konferansına önceden bildirmek ve Taraflar Konferansınca belirlenmiş esaslarına uymak şartı ile, verecekleri ortak bir bildirim ile bu madde uyarınca yerine getirmek durumunda oldukları yükümlülüklerini yerine getirdiklerini bildirebilirler, böyle bir bildirimin, bildirim içinde yer alan her bir Tarafın Sözleşme uyarınca üzerine düşeni yerine getirdiği hakkındaki bilgiyi içermesi gereklidir.

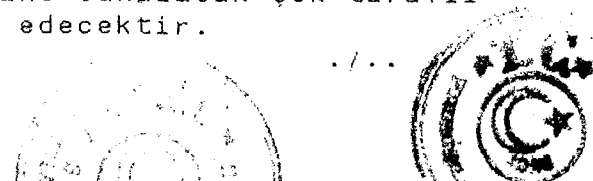
9. Sekretarya'ya ulaşan ve Taraflar Konferansı tarafından belirlenecek kriterlere göre bir Taraf'ın gizli olduğunu belirttiği bilgiler, incelenmesi ve bildirim uyarınca kendisine ulaşması öngörülen organlardan birine iletilmeden önce, gizliliğini korumak için Sekretarya tarafından biraraya getirilecektir.

10. 9. paragraf saklı kalmak ve herhangi bir Tarafın her zaman bildirisini kamuoyuna sunma imkanına hâlel getirmeksizin, Tarafların bu maddenin uygulanması ile ilgili sunduğu bildirimleri, Sekretarya Taraflar Konferansına sunduğu zamanda, kamuoyunun da bilgisine getirecektir.

MADDE 13

UYGULAMAYA İLİŞKİN SORULARIN KARARA BAĞLANMASI

Taraflar Konferansı, Sözleşme'nin uygulanmasına ilişkin soruların karara bağlanması için, birinci oturumunda, tarafların istekleri üzerine hizmetlerine sunulacak çok taraflı bir danışma süreci oluşturmayı tezekkür edecektir.

7. Mümkmn olur olmaz, Taraflar Konferansınca. uzlaşmaya ayrılan ek ile tamamlayıcı uzlaşma usulleri kabul edilecektir.

8. Belge aksini gerektirmediği takdirde, işbu Maddenin hükümleri. Taraflar Konferansı'nın kabul edebileceği herhangi bir ilgili hukuki belgeye uygulanır.

MADDE 15

SÖZLEŞME'YE DEĞİŞİKLİKLER

1. Herhangi bir Taraf Sözleşme'ye değişiklik önerebilir.

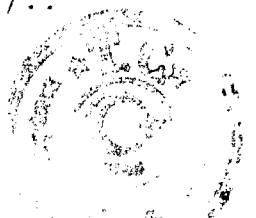
2. Sözleşme'de yapılacak değişiklikler, Taraflar Konferansı'nın bir olağan oturumunda kabul edilir. Sözleşme'de yapılması önerilen herhangi bir değişiklik metni, önerinin kabul edilmesi için sunulduğu toplantıdan en az altı ay önce Sekretarya tarafından Taraflara iletilir. Sekretarya ayrıca önerilen değişiklikleri, Sözleşme'yi imzalayanlara ve bilgi için Depoziter'e bildirir.

3. Taraflar, Sözleşme'ye yapılması önerilen her değişiklik üzerinde, oybirliğiyle mutabakata varılması için her çabayı sarfeder. Eğer bu yönde sarf edilen bütün çabalar sonuçsuz kalır ve herhangi bir mutabakat sağlanamaz ise, son çare olarak hazır bulunan ve oy kullanan Tarafların dörtte üçünün oy çoğunluğu ile değişiklik kabul edilir. Depoziter, Sekretarya tarafından kendisine bildirilen onaylanmış değişikliklerin kabulleri için, bütün Taraflara iletir.

4. Bir değişiklik için kabul belgeleri Depoziter'e tevdi edilir. 3. paragraf uyarınca kabul edilen bir değişiklik, Sözleşmeye Tarafların dörtte üçünün kabul belgelerinin Depoziter'e ulaştığı tarihten sonraki doksanıncı günden itibaren, kabul etmiş olan Taraflar için yürürlüğe girer.

5. Değişiklik diğer herhangi bir Taraf için, sozkonusu değişiklikle ilgili kabul belgesini Depoziter'e tevdi ettiği tarihten sonraki doksanıncı günden itibaren, değişiklik yürürlüğe girer.

6. Bu Madde'nin amaçları doğrultusunda, "hazır bulunan ve oy kullanan Taraflar" deyiimi, oylamada hazır bulunan ve olumlu veya olumsuz oy veren Taraflar anlamındadır.

MADDE 16

SÖZLEŞME EKLERİNİN KABULU VE DEĞİŞİKLİĞİ

1. Sözleşme'nin ekleri onun ayrılmaz bir parçasını oluşturacaktır ve, aksi açıkça ifade edilmedikçe, Sözleşmeye yapılan bütün atırlar eklerine de yapılmış addolunur. 14. Madde 2 (b) ve 7. paragraflarındaki hükümlere hâlel getirmeksizin, ekler, listelerden, formlardan ve bilimsel, teknik, işlemsel ve idari özellikteki diğer tanımlayıcı belgelerden oluşmakla sınırlanmış olacaktır.
2. Sözleşme'nin ekleri 15. Madde'nin 2., 3. ve 4. paragraflarında tanımlanmış olan usullere göre, önerilecek ve kabul edilecektir.
3. Yukarıdaki 2. paragraf uyarınca kabul edilen bir ek, Depoziter'in kabul edildiğini Taraflara bildirdiği tarihten altı ay sonra, bu süre içinde Depoziter'e sözkonusu eki red ettiğini yazılı olarak bildiren Taraflar için hariç olmak üzere Sözleşme'ye Taraflar için yürürlüğe girer. Red duyurusunu geri alan Taraflar için ek, bu duyurunun Depoziter'e ulaştığı tarihten sonraki doksanıncı günden itibaren yürürlüğe girer.
4. Sözleşme eklerine yapılacak değişikliklerin önerilmesi, kabulü ve yürürlüğe girişi, 2. ve 3. paragraflarda yer alan Sözleşme eklerinin önerme, kabul ve yürürlüğe giriş yönteminin aynısına tabi olacaktır.
5. Eğer bir ek'in kabulü veya bir ek'te yapılacak değişikliğin kabulü sırasında, Sözleşme'ye de bir değişiklik geliyorsa, o ek veya ek'teki değişiklik, Sözleşme'deki değişiklik yürürlüğe girmeden yürürlüğe girmez.

MADDE 17

PROTOKOLLER

1. Tararlar Konferansı, olağan oturumlarından herhangi birinde, Sözleşme'ye protokoller kabul edebilir.
2. Önerilen herhangi bir protokol metni, böyle bir toplantıdan en az altı ay önce, sekretarya tarafından Taraflara iletilir.
3. Herhangi bir protokolün yürürlüğe girme koşulları, bu protokollerle belirlenir.

4. Sadece Sözleşme'ye Taraf olanlar bir protokole Taraf olabilirler.

5. Bir protokole ilişkin kararları, sadece o protokole Taraf olanlar alabilir.

MADDE 18

OY HAKKI

1. Aşağıdaki 2. paragraftaki zikredilenler hariç, Sözleşme'ye Taraf olanların her biri, bir oy hakkına sahiptir.

2. Bölgesel ekonomik entegrasyon teşkilatları, kendi yetki alanlarında, Sözleşme'ye Taraf olan, kendi üye Devletlerinin sayısına eşit oy sayısı ile, oy kullanma hakkına sahiptirler. Bu kuruluşlar, eğer kendi üye Devletlerinden herhangi birisi oy hakkını kullanmış ise oy hakkı kullanmayacak veya kullanmamış ise oy hakkını kullanabilecektir.

MADDE 19

DEPOZİTER

Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın Genel Sekreteri, Sözleşme'nin ve 17. Madde uyarınca kabul edilen protokollerin Depoziteridir.

MADDE 20

İMZA

İşbu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na veya Birleşmiş Milletler'in uzman kurumlarından birine üye Devletler veya Uluslararası Adalet Divanı Yasasına Taraf olan Devletlerin; bölgesel ekonomik entegrasyon teşkilatlarının, Rio de Janeiro'daki Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı sırasında ve daha sonra New York'taki Birleşmiş Milletler Teşkilatı merkezinde 20 Haziran 1992 ile 19 Haziran 1993 tarihleri arasında imzalarına açıktır.

MADDE 21

GEÇİCİ DÜZENLEMELER

1. 8. Madde'de belirtilen sekretarya görevleri, Taraflar Konferansı'nın birinci oturumunun sonuna kadar, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 21 Aralık 1990 tarihli ve 45/212 sayılı Kararı ile geçici olarak oluşturulan sekretarya tarafından yerine getirilecektir.

2. Yukarıdaki 1. paragrafta belirtilen geçici sekretarya'nın Başkanı, objektif bilimsel ve teknik tavsiyelere olan ihtiyaca cevap verebilmesini teminen, İklim Değişikliği Hükümetlerarası paneli ile yakın işbirliği yapacaktır. Yetkili diğer bilimsel kuruluşlara da danışılabilir.

3. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası tarafından oluşturulan Küresel Çevre İmkânı 11. Madde'de atıfta bulunulan mali mekanizmanın yürütülmesini geçici olarak sağlayacak uluslararası birim olacaktır. Bu bağlamda, 11. Madde'nin beklentilerine cevap verebilmesi için, Küresel Çevre İmkânı'nın gereği şekilde yapılandırılması ve evrensel üyelik katılımı sağlayabilmesi gerekecektir.

MADDE 22

ONAY, KABUL, UYGUN BULMA VEYA KATILMA

1. Sözleşme, Devletlerin ve bölgesel ekonomik entegrasyon teşkilatlarının onayı, kabulü, uygun bulması veya katılımına tabidir. Sözleşme, imzaya kapatıldığı günün ertesi gününden itibaren katılıma açık olacaktır. Onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgeleri, Depoziter'e tevdi edilecektir.

2. Üye Devletlerinden herhangi biri Taraf olmadığı halde Sözleşme'ye Taraf olan herhangi bir bölgesel ekonomik entegrasyon teşkilatı, Sözleşme'den doğan tüm yükümlülüklerle bağlıdır. Bu tür bir teşkilatın bir veya daha fazla üye Devletinin Sözleşme'ye Taraf olması halinde, bu teşkilat ve üye Devletleri, Sözleşme uyarınca üstlendikleri yükümlülüklerin ifası için her biri üstlenecekleri sorumluluklar hususunda karar vereceklerdir. Bu tür durumlarda, teşkilat ve üye Devletler, Sözleşme'den doğan hakları aynı zamanda kullanma hakkını haiz değildirler.

3. Bölgesel ekonomik entegrasyon teşkilatları, onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgelerinde, Sözleşme'nin kapsadığı konularla ilgili olarak yetkilerinin derecesini belirtirler. Ayrıca, bu teşkilatlar, yetkilerinin derecesinde meydana gelen tüm önemli değişiklikleri, Taraflara bildirecek olan Depoziter'e bildirirler.

MADDE 23

YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

1. Sözleşme, Ellinci onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdiini izleyen, doksanıncı gün yürürlüğe girecektir.

2. Ellinci onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdiinden sonra, Sözleşme'yi onaylayan, kabul eden, uygun bulan veya Sözleşme'ye katılan her Devlet ya da bölgesel ekonomik entegrasyon teşkilatı için Sözleşme, bu Devlet veya teşkilat onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesini sunduktan doksan gün sonra yürürlüğe girer.

3. 1. ve 2. paragrafların amacına ulaşması için, bir bölgesel ekonomik entegrasyon teşkilatı tarafından tevdi edilen herhangi bir belge, kendi üye Devletleri tarafından tevdi edilenlere ilave olarak sayılmaz.

MADDE 24

ÇEKİNCELER

İşbu Sözleşme'ye hiçbir çekince konulamaz.

MADDE 25

AYRILMA

1. Sözleşme'nin, bir Taraf için yürürlüğe girdiği tarihten üç yıl sonrasında itibaren sözkonusu Taraf, Depoziter'e yazılı bildirimde bulunarak Sözleşme'den çıkabilir.

2. Çıkış bildiriminin Depoziter tarafından alındığı tarihten bir yıl geçtikten sonra veya bildirimde belirtilecek herhangi bir daha ileri tarihte, sozkonusu çıkış yürürlüğe girer.

3. Sözleşme'den çıkan herhangi bir Taraf, Taraf olduğu bütün protokollerden de çıkmış olarak kabul edilir.

MADDE 26

GEÇERLİ METİNLER

İşbu Sözleşmenin Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusca ve İspanyolca asıl metinleri eşit derecede geçerli olup, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

BU SÖZLEŞME AŞAĞIDA İMZASI BULUNAN TAM YETKİLİ TEMSİLCİLER TARAFINDAN USULÜNE UYGUN OLARAK İMZALANMIŞTIR.

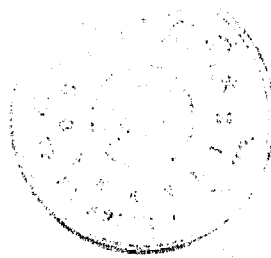
Bindokuzyüzdoksaniki yılı Mayıs ayının dokuzuncu günü New York'ta AKTEDİLMİŞTİR.

EK-I

Almanya
Amerika Birleşik Devletleri
Avrupa Topluluğu
Avustralya
Avusturya
Belçika
Beyaz Rusya (a)
Bulgaristan (a)
Çekoslovakya (a)
Danimarka
Estonya (a)
Finlandiya
Fransa
İngiltere ve Kuzey İrlanda
Hollanda
İrlanda
İspanya
İsveç
İsviçre
İtalya
İzlanda
Japonya
Letonya (a)
Litvanya (a)
Lüksemburg
Kanada
Macaristan (a)
Norveç
Polonya (a)
Portekiz
Romanya (a)
Rusya Federasyonu (a)
Türkiye
Ukrayna (a)
Yeni Zelanda
Yunanistan

(a) Pazar ekonomisine geçiş sürecindeki ülkeler.

EK-II

Almanya
Amerika Birleşik Devletleri
Avrupa Topluluğu
Avustralya
Avusturya
Belçika
Danimarka
Finlandiya
Fransa
Hollanda
İngiltere ve Kuzey İrlanda
İrlanda
İspanya
İsveç
İsviçre
İtalya
İzlanda
Japonya
Lüksemburg
Kanada
Norveç
Portekiz
Türkiye
Yeni Zelanda
Yunanistan

